הצעה לטקס ליום ירושלים

"ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו" תהלים כ, כב

ירושלים

ירושלים עיר הנצח היא העיר המקודשת ביותר במסורת היהודית לדורותיה. מושא געגועיו של העם היהודי ומושא תפילותיו לאורך אלפיים שנות גלות, בירתה של מדינת ישראל וליבה הפועם.

העיר מקודשת לשלוש דתות, יהדות, נצרות ואסלאם, וחיים בה זה לצד זה בני עמים שונים, בני דתות ותרבויות שונות. מירושלים עולה האמונה באל אחד, וקדושתה מושכת אליה יהודים, נוצרים ומוסלמים, עולי רגל וצליינים.

בירושלים מלכו דוד ושלמה, ונבנו בית המקדש הראשון והשני. אלו נקבעו בזיכרון כסמל לפריחה דתית ולעצמאות מדינית של עם ישראל.

כשם שירושלים ובית המקדש היו הביטוי המובהק ביותר לעצמאותו המדינית והדתית של עם ישראל, היה חורבן הבית השני לאסון הגדול ביותר בתולדות העם, והוא ציין את הזמן שבו חדל ישראל להתקיים כעם חופשי היושב בארצו.

הגעגועים והרצון לשוב לירושלים ולבנות את בית המקדש הם אחד מסימני ההיכר הייחודיים לעם ישראל הבאים לידי ביטוי בתפילה היומית, בברכת המזון ובאירועים מרכזיים בחיים. זיכרון ירושלים והכמיהה לשוב אליה איחדו את היהודים בתפוצות וסייעו להם להתגבר על גזירות ועל רדיפות בכל הדורות משום התקווה לשוב אל ירושלים ולחזות בבניינה.

דומה שאין אח ורע בעמים לקשר הרגשי של כל יהודי באשר הוא לירושלים. הקריאה "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני... אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי" נאמרת עד היום בטקס המשמעותי ביותר בחייו של אדם – טקס הנישואין. ירושלים חקוקה בליבו של היהודי כסמל לקשר בין עם ישראל לארצו.

תקומת עם ישראל בארצו מגשימה את כיסופיי היהודים ואת תפילותיהם בכל הדורות לשוב לירושלים. לשמחת ליבנו, אנו עדים להתגשמות דברי הנביא: "עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים... ורחובות העיר יימלאו ילדים וילדות משחקים ברחובותיה" (זכריה ח, ד-ה).

ביום חגה של העיר ירושלים, נייחל להתגשמות חזון הנביא ישעיהו בן אמוץ: "והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה'... ונהרו אליו כל הגויים... כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים.. וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות, לא יישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה" (ישעיהו ב, ב-ד).

קצת על ירושלים

- נכון לשנת 2024, התגוררו בירושלים כ-1,011,361 תושבים.
- ירושלים היא העיר הגדולה ביותר בישראל בשטחה. שטח השיפוט שלה משתרע על פני 126 אלף דונם.
- העיר חולקה לשבעה רובעים.
- ירושלים שוכנת בהרי יהודה, על קו פרשת המים הארצי של ארץ ישראל, בין הים התיכון וים המלח.
- בירושלים שוכנים מוסדות הממשל של ישראל: הכנסת, בית המשפט העליון, משכן הנשיא ובית ראש הממשלה.
- בשנת 1981, הכריז ארגון אונסק"ו על העיר העתיקה של ירושלים אתר מורשת עולמית.
- ראש העיר ירושלים היום הוא משה ליאון.

סמל העיר

לך ירושלים

הצנחנים בוכים חיים חפר

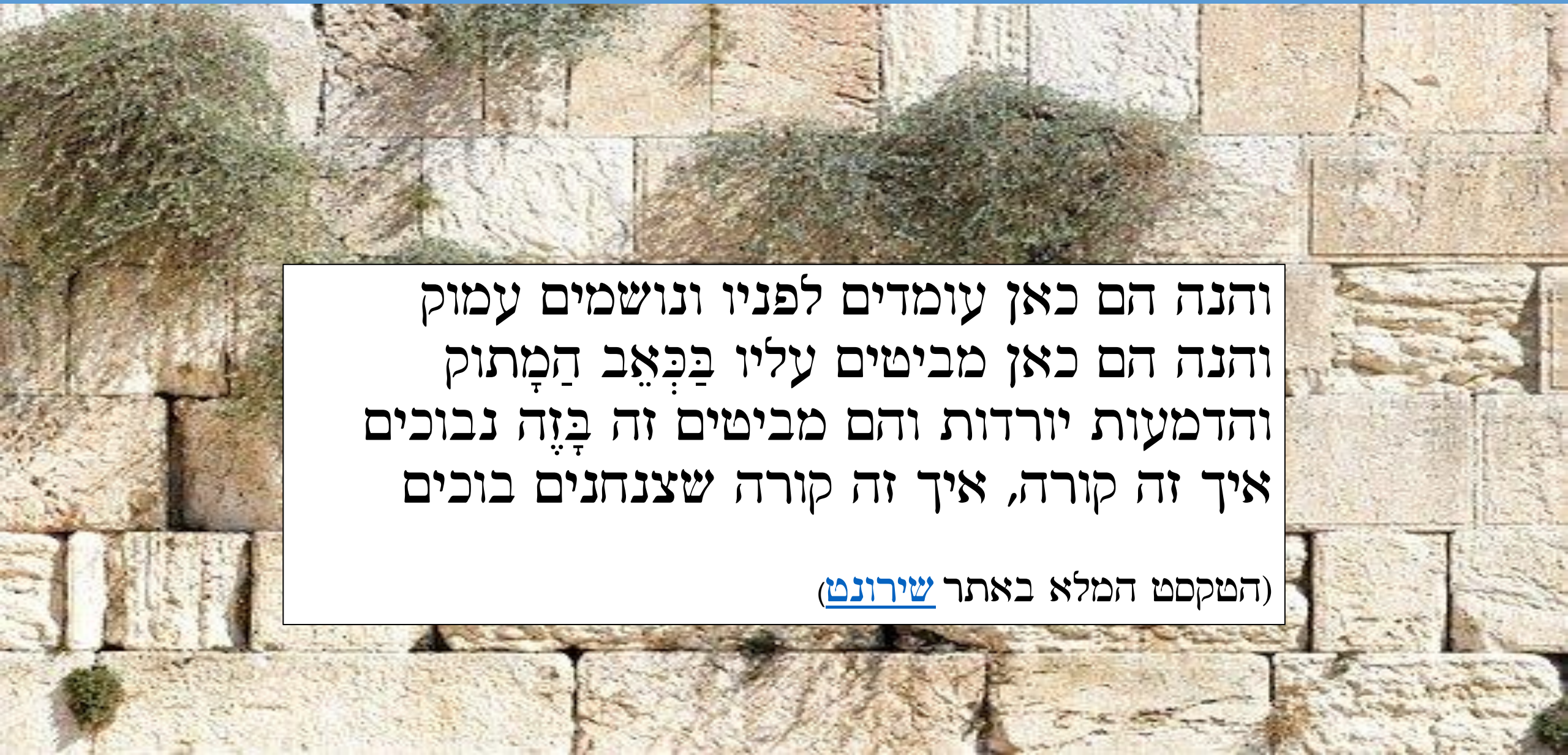

והנה הם כאן עומדים לפניו ונושמים עמוק
והנה הם כאן מביטים עליו בַּכְּאֵב הַמָּתוק
והדמעות יורדות והם מביטים זה בָּזֶה נבוכים
איך זה קורה, איך זה קורה שצנחנים בוכים

(הטקסט המלא באתר שירונט)

שחרור הכותל 1967

האבנים המרטיטות כל לב יהודי

יצחק רבין

"הלכנו בסמטאות שהכרתי מתקופת ילדותי. נופי ילדות מעוררים תמיד ריגוש. ככל שהתקרבנו אל הכותל המערבי - גברה התרגשותי. הכותל המערבי - השריד לגדולתה של עצמאות ישראל בתקופות קדומות. האבנים המרטיטות כל לב יהודי, בכל מקום בעולם... שנים העזתי רק לחלום בחשאי.. עתה, כשחלום זה התגשם, תמהתי: כיצד נתגלגלה זכות זו דווקא לידי? הרגשתי שלשיא מרקיע מזה, לא אגיע עוד בחיי. נצטרפו הדברים לכך, שפרקים מכריעים בחיי קשורים בירושלים. נולדתי בירושלים, נלחמתי בירושלים במלחמת העצמאות. חלמתי בירושלים על מדינה יהודית."

(יצחק רבין, פנקס שירות, א, עמ' 12).

שני אחים

המקור הקדום ביותר לאגדה זו הוא בספרו של הרב ישראל קושטא (1819-1897), ספר מקראה לבני הנעורים

לפנים בישראל היו שני אחים. הבכור היה עירירי ולצעיר היו אישה ושלושה ילדים קטנים.
שני האחים היו עניים ולא היה להם דבר מלבד חלקת שדה אשר ירשו מאביהם.
לא חפצו האחים לחלק ביניהם נחלתם כי אהבו איש את רעהו ועבדו את האדמה יחד. אחרי הקציר ספרו את האלומות וחלקו אותן ביניהם חלק כחלק. עשו מהם שתי ערמות- כל אחד על יד אוהלו.
באחד הלילות אחרי הקציר, שכב האח הבכור לישון על יד ערמתו, אך שנתו נדדה. הוא חשב על אחיו:
"לאחי אישה ובנים ועליו לדאוג לכל מחסורם. להאכילם ולהשקותם, להלבישם ולהנעילם. ואני הולך עירירי בלי אישה ובלי בנים. למה זה אני לוקח מהתבואה חלק שווה עם אחי? לא טוב הדבר אשר אני עושה".
הבכור קם ממשכבו, לוקח מספר אלומות מערמתו ושם בערמת אחיו.
באותו לילה נדדה גם שנת האח הצעיר וגם הוא חשב:
"צר לי על אחי ההולך עירירי. לי יש בנים ולעת זקנתי, כאשר לא יהיה בי כוח לעבוד יכלכלוני בני. אך אחי, מה יעשה כאשר יזדקן"?
הצעיר קם ממשכבו, לוקח אלומות אחדות מערמתו ושם אותן בערמת אחיו.
ביום המחרת בבוקר ראו האחים והנה ערמותיהם גדולות כשהיו ומספר אלומותיהן לא חסר מאומה. ויתפלאו מאוד. אבל לא הגידו איש לאחיו דבר.
בלילה השני חזרו האחים שוב על מה שעשו אמש.
אך בלילה השלישי נפגשו האחים באמצע הדרך, הבינו את אשר קרה ונפלו איש על צווארי אחי באהבה ובאחווה.
ה' ראה את מעשי האחים, וברך את המקום שבו נפגשו. ברבות הימים בנה שלמה בן דוד במקום הזה את בית המקדש.

אם אשכחך ירושלים

זעקתו של צנחן

אלי לנדאו

לפתע שמעתי קריאה. חייל שראה ראשון את הכותל המערבי, השמיע צעקה: "אני רואה את הכותל המערבי". כולנו פרצנו אחריו דרך שער קטן, ומישששנו את האבנים באהבה גדולה שנדלקה פתאום בכל לב. חיילים נצמדו אל הכותל והחלו למרר בבכי. אינני זוכר, במשך שלושת ימי הקרב על ירושלים העתיקה, חיילים בוכים, למרות העובדה שראו את טובי רעיהם נפגעים. ואילו עתה כרעו ליד הכותל ומררו בבכי כילדים קטנים. חיילים שפניהם מכוסים זיפי זקן ועיניהם אדומות מעייפות של קרב, התחבקו והתנשקו כשהם צועקים: "ירושלים שלנו."

(אלי לנדאו שירת בדרגת סרן בחטיבת הצנחנים במלחמת ששת הימים ובמלחמת ההתשה. היה בין ראשוני הצנחנים שנכנסו לעיר העתיקה והגיעו לכותל המערבי)

שומר החומות

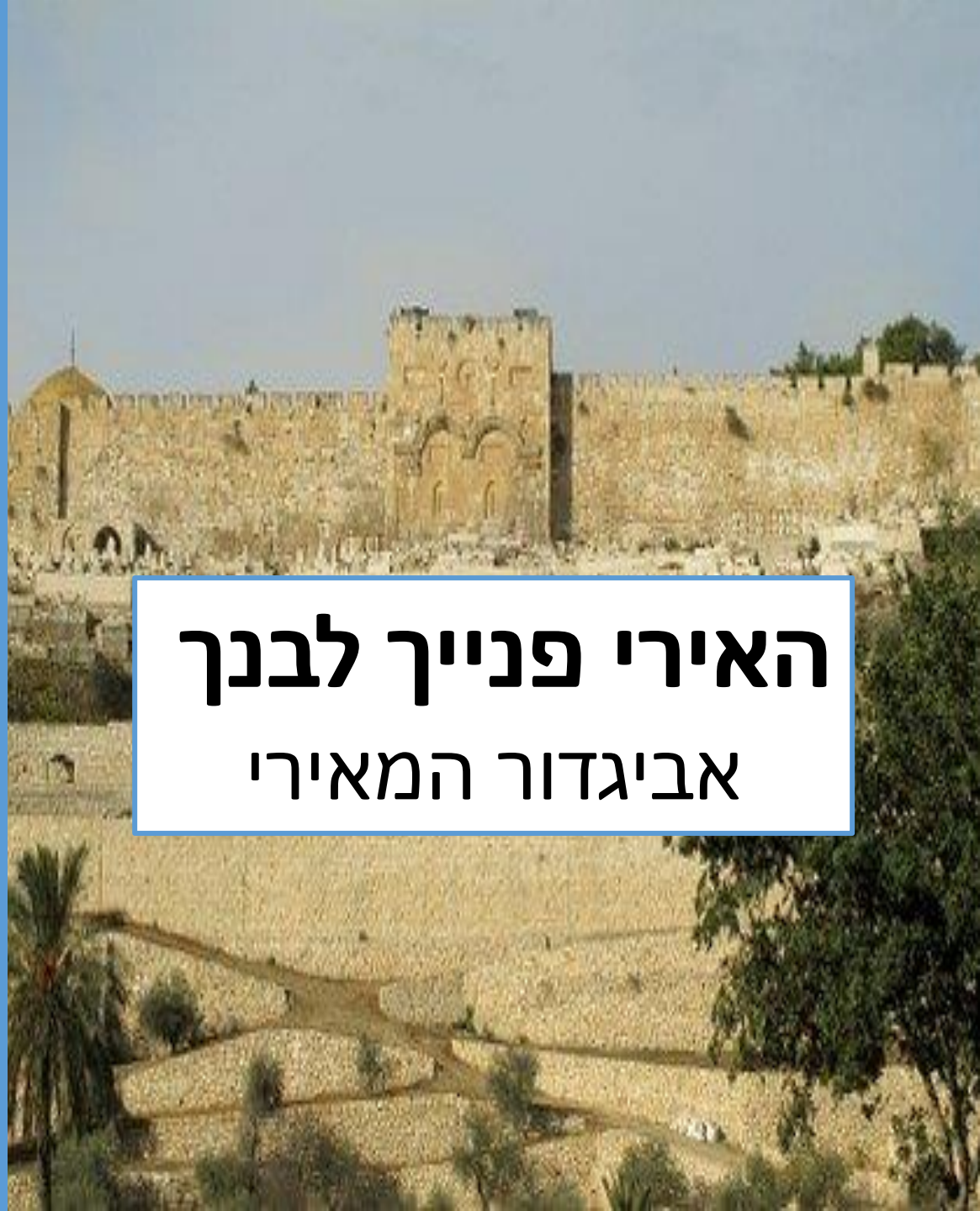

"מאה דורות חלמתי עלייך,
לזכות, לראות באור פנייך.
ירושלים, ירושלים, האירי פנייך
לבנך. ירושלים, ירושלים
מחרבותייך אבנך."

(מתוך השיר מעל פסגת הר הצופים)

עומד עם אחיי הלויים...

ש"י עגנון

מתוך קטסטרופה היסטורית שהחריב טיטוס מלך רומי את ירושלים וגלה ישראל מארצו נולדתי אני באחת מערי הגולה. אבל בכל עת תמיד דומה הייתי עלי כמי שנולד בירושלים. בחלום בחזון לילה ראיתי את עצמי עומד עם אחי הלויים בבית המקדש כשאני שר עמהם שירי דוד מלך ישראל. נעימות שכאלה לא שמעה כל אוזן מיום שחרבה עירנו והלך עמה בגולה. חושד אני את המלאכים הממונים על היכל השירה שמיראתם שאשיר בהקיץ מה ששרתי בחלום, השכיחוני ביום מה ששרתי בלילה, שאם היו אחי בני עמי שומעים לא היו יכולים לעמוד בצערם מחמת אותה הטובה שאבדה להם. כדי לפייס אותי על שנטלו ממני לשיר בפה נתנו לי לעשות שירים בכתב.

מתוך נאומו של ש"י עגנון במעמד הזכייה בפרס נובל לספרות בשנת 1966 (הנאום המלא)

ירושלים של זהב
ושל נחושת ושל אור
הלא לכל שירייך
אני כינור

רגע לפני מלחמת ששת הימים, נעמי שמר ישבה מול הפסנתר בדירה הקטנה שלה בתל אביב, ונאבקה לכתוב שיר על ירושלים. שלושה שבועות אחר כך, חיילים כבר שרו אותו בכותל המערבי...

הפודקאסט שיר אחד מגישה: מאיה קוסובר, מפיקים: איל שינדלר ורום אטיק, בצוות: ניר גורלי, תומר מולוידזון